

Glasba- zapiski

PRAZGODOVINA in STARI VEK

- Etnomuzikologija, muzikologija in arheologija preučuje nastanek glasbe in njene začetke
- Piščal
- Magični obredi (jamske slike)
- Prva glasba iz naravnih materialov (les, kost, koža)
- Spremljava plesom
- Preprosta ljudstva

SUMERKSA GLASBA: svečeniki, brenta, tolkala

BABILON, ASIRIJA, MEZOPORTAMIJA: brenkala (harfe) zmanjšajo, ansambelsko muziciranje

EGIPT: pevske šole, dvojna piščal melodija in spremljava, izpopolnili niti notni zapis

HEBREJSKA GLASBA: sveto pismo-glavni vir, brenkala, trobila in tolkala, zbori, prepevali psalme

ANTIKA: obdobje starogrške kulture in rimskega imperija, Grška civilizacija temelji na mitologiji, glasba poseben pomen, bistvo glasbe izraža muzika, na zahodni strani delfskega imperija je upodobljen Apolon z muzami na vzhodni pa Dioniz, kar izraža dve osnovni načeli: apolinično in dionizično. Apolonovo glasbilo je lira- simbol za sozvočje, harmonijo in lepoto. Dionizu je posvečen avlos, ki vzbuja radoživost, cenili dobro glasbo, glasbeni vzgoji posvečali veliko pozornost. V rimskem cesarstvu je bila glasba namenjena predvsem zabavi in zunanjem blišču. Orkestri, igre v arenah- glasbene točke

SREDNJI VEK

- Pomembno vlogo petje, sprva enoglasno
- Razvil koral
- Glasbila v cerkvah nezaželjena
- Tudi ljudska glasba zbrali in zapisali koralne napeve- gregorijanski
- Koral po Gregorju velikemu
- OBDOBJA: romantika, Gotika
- Napredek na področju rilvna
- Razvije se motet

RENESANSA

- Kulturno- umetnostno obdobje, nastalo kot posledica ponovnega odkrivanja antike
 - Zlata doba vokale glasbe
 - Sakralna glasba ni več pomembnejša od posvetne
 - Ljudska glasba postaja vir navdiha umetni glasbi
 - Uveljavlja se čista, t. i. absolutna glasba
- SAKRALNA GLASBA: maša, motet,
INŠTRUMENTALNA: plesi

POSVETNA: madrigal, balletto
Gallus, Primož Trubar

BAROK

- Obdobje generalnega basa
- Pomembni so kontrast in poudarjeni afekt
- Cenjena sta virtualnost in okraševanje melodij
- Ustanovitev glasbene akademije
- Zapletena in raznovrstna glasba
- Oratorij, opera (Vi), koncert, tuga

KLASICIZEM

- Glasbene vrste in oblike: opera, koncert, simfonija, sonata
- Uporabljajo ljudsko melodiko
- Skladatelj ni več samo avtor glasbe, ampak mora organizirati koncerte
- Glas postane splošna dobrina
- Glasba se more podrežati tržnim zakonitostim
- Skladatelji morajo čim širši krog z svojo glasbo navdušiti
- Mozart, Beethoven, Haydn

ROMANTIKA

- Čustva, čustveno razgibana
- Spajanje različnih umetnosti
- Bogata, barvita zvočnost
- Uveljavijo se male oblike, ki so primerni za izražanje trenutnih čustvenih razpoloženj
- Dve smeri ustvarjanja
- Koncert, sonata, simfonija, maša, samospev

20. in 21. STOL.

- Iščejo čim bolj samosvoj in izviren zvočni jezik
- V ospredje prihaja razum
- Debussy, Straus
- Poslušalec o glasbi najprej razmišlja nato doživlja
- Impresionizem, ekspresionizem

SLOVENSKO LJUDSKO GLASBENO IZROČILO

- Prenašanje od pevca do pevca
- Delimo jih na pripovedne (epske) in izpovedne (lirske)
- Brez avtorja
- Peli so predvsem neuki pevci, sami zase in ne v občinstvu
- Peli ob opravilih, običajih, obredih
- Glasnopenje

- Vse kitice so peli po istem načinu
- Rubato-prepevati v prostem ritmu petja niso spremljali z glasbili
- Giusto- v strogem, enakomernemu ritmu
- Piščali, godci, drumlica
- Ljudski plesi, šege, običaje, obredja, praznovanja

MADRIGAL:

- Pantoralna pesem
- 14. Stol.
- Dvo-tro glasen
- Italijanščina
- Zgornji glas-virtuozen
- Spodnji- preprostejši
- 16. Stol. – 17.stol.
- Nasprotje motetu
- Pet. glasen- 4, 6
- Narodni jeziki
- Homofonija pogostejša
- Slikanje besedila

~~Madrigalna komedija~~ ~~Baročna opera~~

KANON- najstarejša oblika urejene polifonije, najstrožja oblika imitacijskega posnemanja.

VI GLASBA

SAMOSPEV

- 18.- 19- stol.
- Uglasbena poezija, ki jo izvaja solist/ka in je največkrat spremljana s klavirjem
- Bogastvo melodičnih harmonskih domislekov
- Klavir postane enakovreden solistu

KANTATA: skladatelji postanejo pri uporabi glasbil vse pogumnejši, tudi glasbila se razvijejo

SOLISTIČNA KANTATA- začetek 17. Stol. V Italiji

Spremlja generalni bas- kasneje orkesterska spremljava

Kantata je členjena na melodično izrazite odlomke (arije) in bolj pripovedne dele (recitative).

- posvetna vsebina (Posvetne kantate)

-razvijejo se v koncertne arije s orkestrom

-najpomembnejša VI zvrst

-solistični deli (arija, recitat IV, duet, tercet, kvartet)

-zuborovski ali inštrumentalni (zbor, uvetura, preludij)

ORATORIJ

- Molilnima
- Duhovna vsebina
- Biblija, svetniške zgodbe
- Izmenjavanje solistične in zborovske, hitre in počasne, dramatične in umirjene dele

POSEBNE OBLIKE

- Maša- glasbeno delo, sestavljeno iz mašnih spevov krščanskega bogoslužja
- Rekviem (mir)- v katoliškem obredju maša za umrle
- Pasijon- uglasbitev besedil o kristusovem trpljenju in zvrsti enega od 4 evangelijskih SP

GLASBENO GLEDALIŠČE

MUZIKAL

- Severno- ameriška različica operete
- Vpliv- jazz in popularna glasba
- Vsebinsko- literarno zahtevnih, družbeno kritičnih besedil ali dramskih predelov.

OPERETA

- 19. Stol.
- Dunaj, Berlin, Pariz
- Govorjeni dialogi, vedre glasbene točke, lahkotnejše narave

OPERA

- Gledališko glasbeno delo, ki s petjem ob spremljavi orkestra prikazuje dramsko zgodbo.
- Namenjena igranju, tudi plesu na likovno urejenem prostoru (odru)
- Združenje največ različnih umetnosti
- Po vsebini jo delimo na: opero suno? (ne vem če je prav) (tragična) in opero buffo (komična).
- Sestavljena je iz slik, prizorov in dejanj
- V njo nas uvede glasbena predigra- uvertura
- Nato si sledijo: arije, recitativi, ansambelski prizori, zbor in včasih tudi balet
- Pri ustvarjanju sodelujeta libretist in skladatelj
- Pri izvedbi pa dirigent, režiser, kostumograf, koreograf, zbor, zborovodja,...

LITURGIČNA DRAMA

- 12. 13. Stol. 12. 13. Stol.
- Latinščina
- Svetopisemski prizori
- Enoglasna- vpliv 6K
- Povežeta se dramsko dogajanje in glasba v neločljivo celoto

MADRIGALNA KOMEDIJA

- Zaigrani dialog v slogu madrigala
- 16. Stol.
- Poskus oživitve antične drame v Italiji

- Pred opero

INŠTRUMENTALNA GLASBA- konec srednjega veka

PLESNA GLASBA- SUITA

- Inštrumentalni plesi
- Več plesov povežejo v suito(nemški, francoski, španski, angleški plesi)

SONATA (SIMFONIJA)

SONATA: 4-stavčna skladba za solistično glasbilo ali duo.

SIMFONIJA: je sonata za simfonični orkester

SONATNA OBLIKA:

1. Del EKSPozICIJA
2. Del IZPELJAVA
3. Del REPRIZA

- Obdobje klasicizma

Prvi stavki sonat, simfonij in koncertov so napisani v posebni tridelni sonatni obliki (str. 99 in 100)